

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tradiční muslimská rodina

Traditional muslim family

Martina Veselá

Vedoucí práce: Mgr. David Rybák, Ph.D.

Studijní Specializace v pedagogice
program:

Studijní obor: Dějepis se zaměřením na vzdělávání — Základy
společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Tradiční muslimská rodina vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 19.7. 2015

.....

podpis

*Zde bych chtěla poděkovat Mgr. Davidu Rybákovi, Ph.D. za cenné rady,
připomínky a trpělivost při vedení mé práce.*

Dále děkuji své sestře Kateřině Soumi, která mě přivedla k tomuto tématu.

ANOTACE

Cílem bakalářské práce je seznámení s odlišnou kulturou z hlediska tradiční rodiny. Představuje jednotlivé sféry rodinného života. Islám je náboženství, které má velký vliv na muslimskou rodinu, proto nám pohled na něj pomůže pochopit propojení rodiny s náboženstvím. Práce zobrazuje základní vlastnosti a role v rodině, která se řídí dle muslimských tradic. Popisuje vznik manželství, vnímání manželství v kontextu s Koránem, popisuje rodinný život, ukazuje role muže a ženy a roli dítěte v rodině, práva a povinnosti ženy. Nastiňuje ideální představu rodiny v Islámu.

KLÍČOVÁ SLOVA

muslimská rodina, islám, manželství, žena, polygamie

ANNOTATION

The aim of this bachelor thesis is to introduce different culture from the view of traditional family. It presents each realm of family life. Islam is the religion that influences traditional Muslim family. Insight into Islam can help us to understand the connection between religion and family. Thesis depicts basic features and the family role in the Islamic tradition. Text describes the marriage procedure, the perception of the marriage in the context of Quran, shows family life, the position of a man, a woman and child in family, woman's right and duty. It deals the idea of the ideal family model in Islam.

KEYWORDS

Muslim family, Islam, marriage, woman, polygamy

Obsah

Úvod	6
1 Počátky islámské kultury z hlediska islámského výkladu	8
2 Základy islámu	11
3 Muslimská rodina	17
3.1 Manželství	17
3.2 Svatba	19
3.3 Role muže a ženy v manželství	21
3.4 Děti	24
3.5 Polygamie	28
3.6 Rozvod	33
3.7 Každodennost	35
3.8 Postavení ženy v muslimském světě	36
Závěr	44
Seznam použitých informačních zdrojů	46

Úvod

Život muslima je podřízen náboženství od narození po smrt, v každodennosti i výjimečných rituálech.

Primárním cílem práce je pochopení složitosti samotného islámského náboženství. V základním přístupu je nutné vzít v úvahu notoricky známý výrok, že islám není náboženstvím, ale způsobem života.

Práci pak koncipuji především jako pohled na oblast kultury a náboženských zvyklostí, jež jsou nám v mnohém cizí, a které se s těmi našimi v ledasčem rozcházejí.

Na počátcích bakalářská práce stojí rozsáhlá rešerše dostupných zdrojů, na kterou se navazovalo podrobným studiem materiálů a jejich komparací. Získané informace pocházejí z knižních a internetových zdrojů. Mezi knižními zdroji mají zastoupení hlavně díla českých islamistů a z velké části byly použity české překlady zahraničních odborníků. Mezi internetovými zdroji naopak převažují zdroje muslimské osvěty.

Z počátku práce se zaměřuji na vznik náboženství a jeho raný historický vývoj, který popisují dle islámského učení. Posléze přibližuji vyznání muslimů a jejich zdroj víry. K pochopení náboženství využívám porovnání s judaismem a křesťanstvím. V hlavní části práce seznamuji s tradiční muslimskou rodinou. Zahrnuji sem postupný vývoj rolí, kterými člověk prochází. Od dětství, přes svatbu, manželství a společné soužití až k rozvodu. Věnuji se i ženské otázce. Osvětluji úlohu ženy v rodině i v islámském právu. Pokouším se vyvrátit mýty o bezpráví vůči ženám, které jsou v dnešní době záměrně v očích veřejnosti proklamované. Celou práci provází úryvky ze svaté knihy islámu Koránu. Často se pro lepší pochopení daného problému uchyluji k porovnávání s tradičními zvyky v jiných náboženstvích. V práci se zaměřuji na majoritní část muslimské populace Sunnity.

Tato práce může upoutat tu část lidí, kteří nemají příliš informací o islámu, hlavně o životě obyčejných muslimů, a chtějí se dozvědět více. Mnoho lidí pohlíží na muslimy velice negativním pohledem, hlavně i díky útokům islámské státní organizací a stávající přistěhovalecké situaci v Evropě. Často jen slepě opakují názory, které jsou prezentovány ve sdělovacích prostředcích. Nelze to brát tak, že to, co je muslimské, je vždy špatné. Předsudky, které jsou založené pouze na vyprávění ostatních lidí, nelze přijímat jako závazné informace. Je nutné si vytvořit vlastní názor pomocí studia i pomocí pozorování. Nenechat se zmanipulovat masovým názorem. Naše vzdělanost by nám měla dovolit opustit hranice vlastních zájmů a poznat jiné civilizace a jejich zvyky. Mým cílem bylo alespoň částečně přiblížit naši historicky sousedící kulturu, kulturu islámu. Mou snahou bylo odhodit jakékoliv předsudky a podívat se na tuto kulturu ničím nedotknutými očima a seznámit se s tradicemi. Jistě není horší nebo lepší, než ta naše. Je jen odlišná a proto na ni často nahlížíme jinak, ať už s odporem či děsem.

Téma rodiny mě zajímá, protože má sestra se provdala za muslima a mají spolu jedenáctiměsíční dceru. Vzhledem k tomuto svazku mám možnost komunikovat s lidmi islámského vyznání.

Díky tomu se stává tato práce pro mě velice přínosná. Začala jsem objevovat tradice islámu, které by mi pomohly lépe nahlédnout a porozumět jejich životu.

1 Počátky islámské kultury z hlediska islámského výkladu

Poté co dosáhl člověk materiálního zajištění, začal bádát. Co je původem věcí, co je naší podstatou, co je za tím hmatatelným světem? Zrod islámu se staví na stejnou dobu jako stvoření Adama. Dle islámského učení všichni proroci a poslové se ke svému poznání dostali díky tomu, že se odevzdali skutečnosti, kterou je islám – odevzdali se do vůle Boží. Vývoj proroků, od Adama přes Mojžíše až k Ježíši (všichni byli proroky islámu), vyvrcholil u Muhammada, kterému bylo zjeveno prorocké poslání. Prorocké vědomí dosáhlo dokonalosti s Muhammadem. Islám tedy není novým náboženstvím, je jen konečným pravým náboženstvím, které již před tím zvěstovali jiní proroci např. Ježíš, Mojžíš.

Všichni proroci měli stejného Boha, jen se odlišovali ve výkladu vnějších pravidel a správného jednání mezi lidmi. Základní zákony lidského jednání nejlépe zobecnil Muhammad s platností pro všechny v každém čase. Nahradil tak dřívější zákony a poskytl tudíž přístup k ucelenému systému. Islám zde tedy byl již od počátku věku, jehož vyvrcholením bylo sjednocení náboženství. Pro pochopení islámu jako takového je nutné pochopit jeho transformaci v náboženství.¹

Nacházíme velkou podobnost myšlenkového i kulturního vývoje islámských a křesťanských zemí, jelikož tyto náboženství vyplývají ze společných základů a také díky tomu, že vznikaly vedle sebe.

Islámská kultura se vytvářela dynamičtěji a bohatěji díky výhodným podmínkám, které středověká křesťanská kultura neměla s výjimkou Byzance. Rozvíjela se na území, které mělo již ve starověku vysokou kulturní úroveň, a po stěhování národu zde nenastal takový kulturní úpadek, jako v římské říši. Vzdělanost rostla na kořenech orientálně

¹HAERI, Fadhlalla. *Základy islámu: tradice, historie, vývoj, současnost*, s. 16.

– křesťanské a byzantské učenosti, která vznikla christianizací někdejší helénské kultury. Díky tomu se muslimové seznámili se starověkým vědeckým odkazem a podíleli se na jeho zachování. Věnovali se překladům řeckých autorů, často se inspirovali jejím obsahem a zapracovávali, vykládali, opravovali a doplňovali novými výzkumy.²

Na arabském poloostrově žily arabsky mluvící kmeny Beduínů, kteří byly kočovným kmenem, a přemísťovaly se v blízkosti obchodních cest. Název arab byl zpočátku určen pro nomádké Beduíny a až později se začal používat pro osoby mluvící arabsky nebo pro ty, kteří přijali arabskou kulturu. V Arábii žilo spoustu kmenů, které napadaly obchodní karavany i sebe navzájem. Klany byly založeny na věrnosti, a kdo napadl jednoho člena, jakoby napadlo celou skupinu. Z toho důvodu mezi kmeny vládla nepřátelství. Vedle přepadávání karavan se živili hlavně obchody a pastevectvím. V té době bylo u většiny arabských národu rozšířeno náboženství pohanské s různými vlivy, jak křesťanství, tak židovství. Jejich pohanství mělo centrum u stavby Ka'ba, kde se konaly bohoslužby a kterou původně postavil prorok Abraham. Uctívala se zde nejrůznější božstva, která byla nejčastěji spojena s přírodními věcmi jako kameny, hvězdami atp. Všechny klany se s posvátnými symboly obracely ke Ka'bě a rituálně kroužily kolem stavby a dotýkaly se přitom Černého kamene.

Muhammad se narodil ve městě Mekka v jižní Arábii (na území dnešní provincie Hidžázu v Saudské Arábii) roku 570 n. l., jako příslušník rodu Hášim, který patřil k významnému a bohatému kmeni Kurajšovců. Mohammedův otec zemřel ještě před narozením chlapce a nedlouho poté i jeho matka. Proto byl vychováván rodinou strýce Abú Záliba. Mekka byla v té době obchodním centrem a i Mohammed se tímto směrem ubíral. Již v mladém věku obchodně cestoval se strýcem až do Sýrie. Poprvé se Mohammed oženil ve 25 letech s bohatou 40letou vdovou Chadídžou (čímž se z něj stává zámožný muž) a měl s ní čtyři dcery a jednoho syna,

²TAUER, Felix. *Svět islámu*, s. 113 – 114.

který ale zemřel ve dvou letech. Mohammed neprotestoval proti zavedeným společenským pořádkům, ale distancoval se od pohanských obřadů a zvyků jeho kmene již od mládí. Trávil spoustu času meditací v jeskyni na hoře Hira nedaleko Mekky. Zde také ve 40 letech poprvé zažil zjevení, kdy prostřednictvím anděla Gabriela přijal poselství Koránu.

„Přednášej ve jménu Pána svého, který stvořil, člověka z kapky přilnavé stvořil! Přednášej, vždyť Pán tvůj je nadmíru štědrý, ten, jenž naučil perem, naučil člověka, co ještě neznal.“ (Korán 96:1-5)

Zpočátku nebylo mnoho lidí, které by jeho poselství přijalo. Mezi hrstkou prvních vyznavačů byla jeho manželka, bratranec, Abú Bakr (kupec z Mekky) a pár dalších. Ostatní lidé z kmene zaujali vůči němu nepřátelský postoj. Lidem se nechtělo opouštět pohanské praktiky, podříditi se, bát se jednoho jediného Boha a očišťovat se. Díky tomu došlo k migraci proroka spolu se 70 stoupenci do města Játribu, které se stalo jeho novou základnou a kde počal zakládání duchovního společenství. Když 24.9. 622 dosáhl *Játribu* neboli Medíny, žili zde dva arabské kmeny a židé. Tento odchod, nazývaný *Hidžra*, znamenal skutečný počátek nového náboženství, jeho šíření do celého světa a zároveň je tento rok přijat jako první rok islámského letopočtu. Zde vytvořil svou první obec věřících *umma*. Následovaly roky bojů. Mohammed nebyl pouze Prorokem a náboženským vůdcem, ale i politický a vojenský vedoucí komunity. Jeho učení se začalo velmi rozrůstat. Uvádí se, že mezi 7 – 10 rokem vzrostl počet následovníků z desítek tisíc na 200 tisíc³

³HAERI, Fadhlalla. *Základy islámu: tradice, historie, vývoj, současnost*, s. 21 – 28.

2 Základy islámu

Pro poznání islámu si musíme uvědomit, že víra je pevně včleněna do života muslimů. Není to pouze náboženství, ale ucelený způsob života. Udržel si jednotnou soustavu rituálu a doktrín. Je náboženstvím zákona a nedělá rozdíly mezi světským a náboženskými záležitostmi, vše spadá pod boží záležitosti.⁴

Islám je druhým největším náboženstvím, rozšířeným napříč světem. Ve 48 zemích světa zastává úlohu hlavního náboženství a v ostatních zemích menšinou. Největší muslimské komunity se nacházejí v Indonésii, Bangladéši, Pákistánu, Indii, střední Asii a Nigerii. Vyznání islámu vzrůstá každým rokem i v Evropě, momentálně je druhým nejrozšířenějším a ve Spojených státech se stalo třetím nejrozšířenějším.

Termín islám je odvozen od arabského kořene s-l-m, který znamená podrobení se nebo mír. Muslimové jsou ti, kteří se odevzdávají do Boží vůle a podřizují se jeho zákonu. Věří v mír mezi nimi a Bohem. Boží vůle se projevuje jak v osobním životě, tak i sociálním. Nejdůležitějším poznáním člověka je poznání Boha.

Křesťané, židé i muslimové jsou všichni potomci Abrahama, patří do odlišné větve stejné rodiny. Židé a Křesťané se prohlašují duchovními potomky Abrahama a jeho manželky Sáry, skrze jejich syna Izáka. Muslimové zpětně vysledovali svůj původ k Ismailovi, k Abrahamově prvorozenému synu, kterého zplodil s manželkou Hagar. Islámská tradice učí, že Abraham tlačen svou manželkou Sárrou, z jejího strachu ze zastínění svých synů, byl nucen přesídlit Hagar a Ismaila do sousedství Mekky, kde se posléze stal Ismail otcem Arabů v severní Arábii.⁵

Islám se neobrátí na nové božstvo, ale na stejného boha jako křesťané i židé. Pro islám existuje jeden Jediný Bůh arabsky *al-láh* v přepisu do latinky *Alláh*, který je univerzální pro všechno a všechny. Je

⁴DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*, s. 17.

⁵ESPOSITO, John L., ed. *The Oxford encyclopedia of the modern Islamic World*, s. 243.

tvůrce vesmíru a jeho vládcem, jemuž je člověk, který může vládnout na zemi jako náměstek boha neboli chalífa, podřízen.⁶

Islám se prokazatelně inspiroval starozákonními prvky ve svých raných textech. Někteří muslimové berou židovství jako součást svého náboženství. S judaismem nemají žádné problémy. Faktem je, že mezi sebou židé a muslimové vedou nekonfliktní dialog. V minulosti měli společné pochybnosti o křesťanském náboženství.

Mezi křesťanstvím a judaismem se vede rozpor o boží podstatu Krista, podle židů ji nemá. S islámem, ale židé žádný teologický rozpor nemají. Islám s křesťanstvím se neshodnou hlavně v tvrzení o trojjedinosti a úmrtí Krista. Zpočátku tedy nebyl žádný rozkol mezi židy a muslimy. Naopak se muslimové inspirovali v židovské tradici.⁷

„Podle R. A. Rosemberga 'je islám židovství duchovně blíže nežli klasickému křesťanství. Učí nekompromisní monoteismus a zavrhuje ve svých svatostáncích obrazy lidí a zvířat. Jeho vyznavači praktikují obřizku a nepožívají vepřové maso. Jeho náboženskými autoritami nejsou kněží, vykonávající posvátné rity, nýbrž znalci svatých zákonů, jako rabíni. Mohamed byl mimořádně ovlivněn Židy, které poznal ve svém rodném městě Mekce. V první katechesi vybízel stoupence obracet se při modlitbě k Jeruzalému stejně tak, jako to dělají Židé. (...) Tyto praktiky však změnil toho dne, když se Židé vzepřeli uznat jej za posledního proroka, za nástupce proroků Izraele a Ježíše, kteří – jak tvrdil – mu připravili cestu.’“⁸

Základním zdrojem a východiskem pro muslimy je Korán arabsky *qur'án*, jehož významem je „recitovat, přednášet to co bylo zjeveno“. Soubor zjevení, která byla poprvé sdělena proroku Muhammadovi na hoře Hira blízko Mekky, předané archandělem Gabrielem. Tato zjevení zpočátku předávána ústně byla zformulována po smrti Muhammada do 114 kapitol neboli *súr*. Základem každé z nich je *ája* čili verš. Stanovuje, pro ty co

⁶ KŘÍKAVOVÁ, Adéla et al. *Islám: ideál a skutečnost.*, s. 14.

⁷ NITOGLIA, Curzio. *Odkud pochází islám?*, s. 24 – 30.

⁸ Tamtéž s. 35.

rozumějí arabsky, pravidla jak se chovat ve společenském i osobním životě. Poselství obsažené v Koránu má nadčasové uplatnění. Vytváří zákony morálky. Ukazuje muslimům cestu.⁹

Knihy křesťanů a židů byly sestaveny z vyprávění až dlouho po smrti proroků a podrobeny překladům. Korán oproti tomu byl v základech sestaven již za života proroka, i když jen na palmových listech, pergamenech, kostech atp. Spoustu lidí v okruhu proroka znalo celý Korán nazpaměť a sám Mohammed jej recitoval archandělovi minimálně 1 ročně. Tyto zapamatované a zapsané verše nakonec utvořily svaté písmo muslimů Korán. První chalífa Abú Bakra se rozhodl kodifikovat Korán v jediném dokumentu a uložil tento úkol písaři Zajdu ibn Sábítovi. Kodex využíval ke svým soukromým potřebám. Třetí chalífa nechal vyhotovit opisy, které rozeslal do velkých muslimských center.¹⁰

Poslušnost Alláhu se vyznačuje dodržováním určitých rituálu a společenského jednání. Návodem pro muslimy v tomto chování je nejen korán ale i sunna, o které většina z muslimů věří, že je obrazem chování a jednání Mohammeda. Informace o jeho životě se rozšiřovaly do širokého podvědomí pomocí historek. Těmto vyprávěním se říká *hadíth*. *Hadíthy* jsou uznávány jako pravé zprávy o Muhammadově životě. Dle bádání se ale většinou jedná o podvrhy. Přesto jsou pro muslimy vzorem pro chování a hodnoty.

Pravidly náboženskými i právními, kterými by se měl ve svém životě muslim řídit, se zabývá *šarí'a*, která stanovuje jak se chovat např. při modlení, ale i vyměšování. Dotýká se všech stránek života muslima. Dělí se na povinnosti, zakázané věci a povolené věci.¹¹

Základem islámu je víra v jednoho jedinečného Boha, kterému není nic rovno, který je všemocný a všepřítomný a nemá lidskou podobu. Důležitá je i víra v anděly, kteří jednají podle božích příkazů, v proroky mezi které patří Adam, Noe, Abraham, Ismael, Izák, Jákob, Mojžíš, Ježíš a

⁹ KŘÍKAVOVÁ, Adéla et al. *Islám: ideál a skutečnost.*, s. 38 – 41.

¹⁰ *Co jest islám?*, s. 17 – 8.

¹¹ KŘÍKAVOVÁ, Adéla et al. *Islám: ideál a skutečnost.*, s. 49.

ten, jemuž bylo zjeveno konečné boží poselství Muhammad. Žádný z nich neměl božské vlastnosti. Ježíše uznávají jako proroka božího, který ale nebyl ukřižován. Bůh ho zachránil a namísto něj byl ukřižován muž, kterému dal stejnou podobu.¹²

„a za slova jejich: „Věru jsme zabili Mesiáše Ježíše, syna Mariina, posla Božího!“ Však nikoliv, oni jej nezabili ani neukřižovali, ale jen se jim tak zdálo. A věru ti, kdož jsou o něm rozdílného mínění, jsou vskutku na pochybách o něm. A nemají o něm vědomosti žádné a sledují jen dohady; a nezabili jej určitě.“ (Korán 4:157)

Život muslima je provázen 5 pilíři islámu: vyznání víry, modlitba, zakát, půst, pouť do Mekky. Prvním sloupem víry je vyznání víry neboli *šaháda*, kdy muslim větou „Není božstva kromě Alláha a Muhammad je posel Alláhův“ potvrzuje vyznání jediného jedinečného Boha. Pronesením této věty se každý člověk stává muslimem. Věta provází celý život muslima v modlitbách a měl by ji vyslovit i před svou smrtí, když se ho u hrobu andělé zeptají kdo je jeho pán. Každému, kdo ji vysloví, se říká *šahíd* – vyznavač, který může podstoupit cestu do ráje. Postupem času získal výraz nový význam, kdy označuje bojovníky, které díky tomuto označení nemusí po smrti zpovídat andělům.

Druhým sloupem je modlitba neboli *salát*, jež je podstatnou součástí muslimského života. Modlitba by měla probíhat pětkrát denně. Postupem času, kvůli zrychlení doby, se ale pravidla pro modlení uvolňovala a právo upravilo podmínky, kdy je možno od modlitby upustit. Modlitba je jen projevem zbožnosti, ne snahou se na bohu něčeho domoci. Něco jako pravidelná bohoslužba, jiné islám nezná. Důležité je při modlitbě směřovat k Mekce – respektive ve směru ke svatyně Ka´by, dodržet čistotu těla, šatu i místa a náležitě se ustrojit, aby nebylo vidět nahé tělo. Pro jistotu čistého modlíčího místa se používá modlíčí koberec. Modlí se bez obuvi, protože ta by mohla být znečištěna.

¹² IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*, s. 39 – 41.

„Vy, kteří věříte! Když se chystáte k modlitbě, umyjte si obličej své i ruce své až k loktům a otřete si hlavy své a nohy své až ke kotníkům! A jste-li potřísněni, očistěte se! Jste-li nemocní nebo na cestách či přišel-li někdo z vás ze záchodu anebo jste měli styk s ženami - a nenaleznete-li vodu - omývejte se dobrým jemným pískem a otřete si jím obličej své i ruce své; Bůh vám nechce působit žádné nesnáze, nýbrž vás chce očistit a dovršit tak dobrodiní Svě vůči vám - snad budete vděční!“ (Korán 5:6)

Dalším sloupem víry je půst, který byl starým semitským zvykem vycházející z lékařské praxe. Pravděpodobně byl tento zvyk přejat od židů a křesťanů již v době před Mohammedem. Časem půstu se stal devátý měsíc lunárního kalendáře *ramadán*. Již staří Arabové ho měli za posvátný a v tomto měsíci byl osloven Muhammad andělem Gabrielem. Je jakýmsi důkazem síly a ochoty trpět pro Boha. V době mezi úsvitem a západem slunce se má věřící vyvarovat sváru, neslušnosti, sexu, kouření, samozřejmě jídla ale i pití, dokonce i polykání.

Čtvrtý sloupem víry je Almužna neboli *zakát*. Člověk má zvyk si přisvojovat více, než potřebuje. Aby se vykoupil z toho hříchu je povinen udělovat almužnu, jež je chápána jako jakési vrácení majetku, který Bůh umožnil nabýt. Tuto almužnu odvádí každý dospělý muslim, který vlastní majetek nad stanovené minimum. Povinnost se netýká otroku, jinověrců, postižených a dětí. Tím je zajištěna určitá sociální politika.

Posledním sloupem víry je pouť do Mekky čili *hadždž*, kterou musí vykonat každý dospělý, zdravý a finančně schopný muslim alespoň jednou za život. V Mekce je nutné sedmkrát obejít Ka'bu a alespoň se ji dotknout. Další povinností je běh mezi pahorky *al-marva* a *as-Sáfa*, při němž poutníci vykřikují části z koránu.¹³

Boží zákon vede také kategorie 7 trestných činů, které jsou zakázány – odpor proti autoritě vládce, odvrácení od víry, krádež – nad určené minimum, loupež, cizoložství, falešné obvinění z cizoložství,

¹³ KŘÍKAVOVÁ, Adéla et al. *Islám: ideál a skutečnost*, s. 97 – 123.

pití alkoholu (satanův nápoj) a hazard. Nejhorším hříchem je odpadlictví od víry, za které mohou být souzeni všichni jinověrci kromě lidu knihy – křesťanů a židů. Již Muhammad se snažil vymýtit rozšířené krevní msty, které pak *šári'a* nahrazuje adekvátními odplatami nebo vykoupením.¹⁴

Islámské zvyky, chování a myšlení se během třinácti století různě přeměňovaly. Základní pravdy islámu se ale nezměnily a dosud nejsou zapomenutou poučkou. Islám proniká do běžného života člověka v různé intenzitě, způsobené sociálním statutem člověka a vývojem společnosti.¹⁵ V dnešní době se zvětšují sociální i ekonomické rozdíly mezi muslimy. Bohatší vrstvy se již orientují na materiální pro západní styl života, nemajetní se upínají k islámským tradicím.¹⁶

¹⁴ KŘIKAVOVÁ, Adéla et al. *Islám: ideál a skutečnost*, s. 133.

¹⁵ Tamtéž s. 11.

¹⁶ Tamtéž s. 85.

3 Muslimská rodina

Organizace rodiny podléhá působení islámu. Rodina je v muslimském světě to nejdůležitější. Stojí v centru zájmu celého náboženského systému. Nejjednodušeji se definuje rodina jako společenská skupinu lidí svázaných pokrevními nebo příbuzenskými vztahy. V islámském náboženství to není něco, co vzniká prostřednictvím pocitů náklonnosti, adopcí, zvyky. Ale hlavně pokrevními anebo manželskými závazky, z důvodu pevných základů a přirozené pospolitosti. Členové rodiny mají mezi sebou jisté závazky, práva i povinnosti. Tyto práva a povinnosti jsou dané náboženstvím a prosazované právem. Pro každého muslimského jedince je normální zaměřovat se na svou rodinu a směřovat k založení vlastní rodiny.¹⁷

Je základním prvkem pro muslimskou obec (*umma*), důležitým pro její správnou funkci. Právní předpisy a zákazy pro rodinné právo se opírají o přímé pokyny z Koránu, kde najdeme Bohem určený systém práva zvaný *Šari'a*. Muslimská rodina je patriarchální a patrilinéární. To znamená, že hlavou rodiny je dědeček, otec nebo někdo z mužské linie. Od ženy se očekává, že zajistí pokračování této linie. Toto uspořádání je viditelné hlavně navenek. Patrilinearita je prezentována ve jméně chlapců i dívek, kdy za jejich jménem následuje jméno otce a pak dědečka. O hmotné zajištění rodiny se stará muž, ale tím kdo ji opravdu vytváří je žena.¹⁸

3.1 Manželství

Na rodinu a na rodinné soužití obecně se ve svých výrocích velmi zaměřoval Prorok Muhammad. Podle něj muslim dosáhne díky oženění poloviny islámu. O druhou polovinu se má pečlivě starat a svůj život přizpůsobit jejímu dosažení. Korán interpretuje manželství jako muslimskou povinnost. Je to určitá morální pojistka, ale i společenský závazek. Není vhodné pro všechny. Pouze pro ty, kteří jsou schopni

¹⁷ ABD AL-ĀTĪ, Hammūda. *Zaostřeno na islám*, s. 122.

¹⁸ DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Rodina v islámské tradici*, s. 3.

zvládnout závazky, které vyplývají z uzavřeného svazku. Prostřednictvím manželství se může dosáhnout smysluplného života. Tím vším, co k manželství patří – morálním ovládnání se, rozmnožování atd. – je plněna určitá povinnost k Bohu. Oddaný závazek, mezi sebou vytvářejí nejen manželé, ale sdílejí ho společně vůči Bohu, patří mezi bohabojné činy.

Islám si manželství velice považuje a chce ho udržet díky svým radám co nejtrvalejší. Obě strany si mají co nejvíce vyhovět v otázkách věku, věna, svobodným souhlasem ke sňatku, čestných úmyslů apod. Nutností je vytvoření si vzájemného respektu a úcty, z kterých později vzejde láska a náklonnost. Klade důraz na dlouhodobost tohoto vážného svazku, ale to neznamena, že není možné ho ukončit. Muslimské manželství se dá rozvést. Tato opatření pro manželství, stanovené Koránem, jsou dána stejně pro ženy i pro muže. Např. se jak mužům, tak i ženám nedoporučuje celibát. To znamená, že se bere v potaz i to, že žena má oprávněné potřeby.¹⁹

Manželství je to nepřírozenější a nejnormálnější pro obě pohlaví – pro ženy nejspíše o trochu více, díky materiálnímu zabezpečení, které ji sňatek zaručuje. To samozřejmě neznamena, že by manželství bylo pouze ekonomickým svazkem. Muž si má zvolit ženu, která bude zbožná, krásná, vznešená. Pokud ale dá přednost její zbožnosti před jinými hledisky, například před krásou, bude o to víc požehnaný. Žena dostává po svatbě od manžela věno, které je celé k jejímu užívání. To, co manželka dostane, náleží pouze jí. Neexistuje žádné nutné společné vlastnictví. Odpovědnost za hmotné zajištění spočívá celé na manželovi. Manželství může zaniknout úmrtím, rozvodem, vykoupením se nebo prohlášením soudcem za neplatné. Dosáhnout rozvodu mohou žena i muž, i když pro muže bývá docílení snadnější. V dnešní době se začíná upouštět

¹⁹ ABD AL-‘ĀTĪ, Hammūda. *Zaostřeno na islám*, s. 123 – 125.

od rozvodu zapuzením a nechává se soudně projednávat. Ale i tak mnozí muslimové rozvod odsuzují jako zavrženíhodný.²⁰

3.2 Svatba

V dosud převládajícím tradičním prostředí zprostředkovávají sňatky stále rodiče. Ženy si samy většinou nevyhledávají partnera, ale mají slovo při jeho výběru. Mohou vyjádřit svá přání i vybraného muže odmítnout. Muž si nevěstu vybrat může dle své představy. Většinou ale s námluvami nepřichází přímo za ní. Slušností je vyjednávat s otcem ženy nebo jejím poručníkem. Žena a muž před svatbou nemohou zůstat o samotě. Mohou se setkat pouze v přítomnosti rodičů nebo jiných zodpovědných dospělých lidí. Uzavření sňatku je povoleno pouze s lidmi mimo skupinu *mahram*. Tato skupina je určitým stupněm příbuznosti, kde mezi sebou nelze uzavřít manželství a proto se lidé patřící do této skupiny mezi sebou mohou volně stýkat. Řádná žena se s nikým mimo *mahram* nestýká. I v případě nutných situací, kterým se někdy nelze vyhnout, by ji měl doprovázet některý z příbuzných (například při vyhledání lékařské pomoci). Neexistují žádné zákazy mezi stýkaním se žen s ženami a mužů s muži. Muslimská společnost je tedy dvoustranná. Bývá zvykem, že se při setkání dvou rodin sesednou k sobě ženy a muži v oddělených místnostech a tam spolu i jedí. Není slušné se ptát na ženské příbuzné, ale obecně na rodinu. Rodina ale není nepropustně rozdělená. Mezi skupinu *mahram* patří příbuzní pokrevní a “po mléce“.

„A jsou vám zakázány jako manželky vaše matky, vaše dcery, vaše sestry, vaše tety z otcovy i matčiny strany, vaše neteře z bratrovi a sestřiny strany, vaše kojné a vaše soukojenky a matky vašich žen a vaše nevlastní dcery, jež jsou ve vaší péči a které se narodily z žen, k nimž jste již vešli – však jestliže jste k nim nevešli, není to pro vás hříchem – a manželky vašich synů, narozených z vašeho ledví, a dále dvě sestry

²⁰ ‘ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*, s. 178.

současně, leda že se to stalo již v minulosti. A Bůh je věru odpouštějící, slitovný.” (Korán 4:23)

Je ale možné, aby si muž vzal svou nevlastní sestru vlastního bratra, pokud je z jiného manželství než muž. V arabských venkovských oblastech je také běžný sňatek muže se svou sestřenicí (obvykle bývá dcerou strýce od mužova otce). Naopak v městské společnosti již tradiční sjednávání sňatků ustupuje.²¹

Dle Koránu si muž může vzít až 4 ženy pokud by s nimi nakládal stejně. Do praxe ale tento modul není často uváděn. Většina muslimské společnosti vnímá vztah jako monogamní záležitost. Polygamie přichází vhod pouze za určitých podmínek, zvláštních okolností jaké nastaly v nejstarších dobách, například při vymírání mužů v bitvách. Ženy mohou mít pouze jednoho partnera. Muslimové se mohou ženit i s nemuslimkami, pokud jsou vyznavačky knih čili židovky nebo křesťanky. Ženy takovou možnost nemají, ale muž může vždy konvertovat k islámu – pokud však konvertuje jen kvůli tomu, aby překonal právní překážky je tento přestup odsuzován.²²

Manželský svazek se uzavře písemnou smlouvou, kterou se zaváže ženich a nevěstin zástupce – *walí*. *Walím* bývá ženin otec nebo bratr, strýc, dědeček – zkrátka mužský zástupce z nevěstiny strany. Pokud nikdo takový není, zastupuje nevěstu soudce. Smlouva se podepisuje za přítomnosti dvou plnoprávných svědků (např. jednoho muže a dvou žen), kteří tím dosvědčují platnost listiny. Ve smlouvě se také uvádí výše věna neboli *mahru*, které ženich daruje buď přímo nevěstě, nebo jejímu otci. Nejedná se o smlouvu v obchodním smyslu, ale smlouvu, která se uzavírá ve jménu Boha v souladu s jeho příkázáními a jejímž základem je láska, věrnost a

²¹ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*, s. 127.

²² ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*, s. 167.

upřímnost. Nejnižší věkovou hranicí k sňatku stanovenou dle *šari'i* je s výjimkou konzervativních monarchií na Arabském poloostrově 16 let.²³

Pro muslimy jsou svatební obřady příležitostí k velkému veselí. K obřadu se přímo neváže žádný rituál, ale je zvykem že někdo zarecituje část z Koránu a pronese řeč. Na podpis manželské smlouvy mezi mužem a zástupcem zde často dohlíží vládní úředník. Oslavy začínají až po podepsání. S ohledem na různé oblasti se liší. Mají být ale co největší podle možností a prostředků rodiny. Nevěsta je oblečena do barevného šatu a ozdobena henou. Obvyklé jsou plné stoly jídla, nové šaty hostů, najatý recitátor Koránu, ozdoby, divadelní představení, hudba a tanec, kdy tančí muži s muži a ženy s ženami atd. Nevěsta a ženich během hostiny sedí na podiu na pomyslném trůnu, kde přijímají gratulace a dary. V některých kulturách bývá součástí oslav divadelní představení. Oslavy mohou trvat až několik dní. Na středním východě stále zůstává zakořeněná tradice vyvěšování krvavého prostěradla na důkaz splněného manželského svazku – ženina panenství a mužovu potenci.²⁴

3.3 Role muže a ženy v manželství

Korán hojně radí manželům v chování po svatbě. Mají určitá práva a povinnosti, které si ale manželé mohou definovat podle svého ve smlouvě. Korán nařizuje laskavost, spravedlnost, pochopení, trpělivost a lásku. Dle Proroka je nejlepším muslimem ten, který se nejlépe chová ke své rodině. Manžel se má chovat laskavě a trpělivě a poctivě svou ženu živit. Pokud toho není schopen, měl by ji propustit z manželského svazku. Manželka má obdobná práva jako manželé, nicméně muži jsou o stupeň výše nad nimi. Neznamená to ale nějakou její diskriminaci, je to jen stupeň autority v domácnosti, která je dána dělbou práce a rozlišením rolí. Tento vyšší

²³KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*, s 127.

²⁴DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*, s. 142 – 144.

stupeň se zdůvodňuje i tím, že muži dávají ženám ze svých majetků. Nejdůležitější ze všeho je vzájemná věrnost.²⁵

Manžel zodpovídá za zaopatření manželky a musí to dělat s radostí, bez vyčítání. Z toho vyplývá právo manželky na bydlení, šaty, jídlo a celkově dobré živobytí, které musí být plněno s rozumnými nároky jako např. soukromí a pohodlí obydlí. Manžel také musí ženu zaopatřovat nemateriálním způsobem – nesmí ženu vystavovat pocitu nedůvěry a nejistoty. Nemá právo ženě s úmyslem ubližovat nebo nějak omezovat její svobodu. Oproti tomu může ženě manžel zakázat vycházet z domu, pokud se nechová pokorně a podle jeho představ a omezit návštěvy jejích příbuzných. Za účelem udržení její disciplíny ji může i bít. Pokud ji nemiluje, nemá právo ji bránit ji uvolnění z manželského svazku. Hlavní povinností manželky je se co nejvíce snažit o úspěch a spokojenost manželství. Měla by být pozorná a dělat co nejvíce pro blaho manželství a pohodlí obydlí. Nesmí se urážet, musí být věrná a čestná a také má zakázáno se úmyslně vyhýbat početí. Nesmí nikomu jinému dovolit důvěrnosti, a také proto je nepřípustné přijímat cizí muže bez vědomí manžela a bez jeho souhlasu přijímat dary. Toto přikázání předchází žárlivosti a podezření. Pokud žena hospodaří s manžellovým majetkem, měla by nakládat šetrně a bez souhlasu manžela nepůjčovat peníze ani s nimi nijak nemanipulovat. Měla by se snažit být stále žádoucí, přitažlivá a ochotná. Nesmí manžela odmítat – mají si být navzájem útěchou. Dbát na slušnost, nedělat něco, co by konalo její společnost nepříjemnou. Pokud tak učiní, má manžel právo narušit, kvůli nápravě, její svobodu. V opravdu extrémních případech je ženě zakazováno vycházení z domu a zabíraje se jí chodit do zaměstnání či se nějakým způsobem vdělávat.

²⁵ ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*, s. 125.

Žena může odmítnout za sebe i děti doprovázet manžela na služebních cestách. Jejím právem je pečovat o své děti do 7 – 9 let u chlapců a do puberty u dívek.²⁶

Sexuální styky islám neodsuzuje a nepokládá ho za hříšný. Pokud vede ke zrození dalšího muslima a harmonii rodiny je brán jako bohubíba činnost. V minulosti byl některými učenými podporován jako zdravá, radostná zábava a jiní ho považovali za zbytečný, pokud při něm nemělo dojít k početí. Islámské právo nebere v úvahu sexuální život muslimů mimo manželský svazek.

V sexuálním ohledu se dává přednost mužům před ženami. V dřívějších dobách převládal názor, že v sobě nosí přirozenou sexuální vyzývavost. Žena má vrozenou hříšnost a svod a nedokáže udržet na uzdě svou žádostivost.

Žena by měla být poslušná a pokorná. Může být potrestána mužem za neopodstatněné odmítnutí styku odebráním materiálního zajištění, fyzickým trestem či dokonce zapuzením.

Pokud jsou manželé sami, intimní styk se velice doporučuje, jako jeden ze způsobů manželské komunikace.²⁷

Neexistuje žádné spoluvlastnictví. Ženě náleží věno a výživa od manžela v podobě zabezpečení bydlení - ať už domu či pouze místnosti, stravu a šaty. Pokud nastane situace, kdy je žena neposlušná, o vyživovací právo přijde.²⁸

3.4 Děti

Narození dítěte je pro muslimy vždy radost ať už se jedná o děvče nebo o chlapce. Oproti křesťanství, které nazývá dcerou bříměm²⁹, je dle Koránu požehnání narození holčičky i chlapečka. Úcta matce je vždy zaručena poté, co porodí syna, který se stane zárukou pokračování mužské

²⁶ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. s. 126 – 129.

²⁷ KŘÍKAVOVÁ, Adéla et al. *Islám: ideál a skutečnost*, s. 182 – 185.

²⁸ ABD AL-'ĀTÍ, Hammūda. *Zaostřeno na islám*, s. 126.

²⁹ ABD AL-'AZÍM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita*, s. 20.

linie a také materiálního zabezpečení rodiny do budoucna (synové jsou oproti dcerám finančně samostatní a ve stáří se postarají o rodiče). Proto je i jeho narození o něco významnější. Dle Proroka je narození dcery pro otce po jeho smrti zárukou odchodu do ráje. Tento výrok předchází zabíjením miminek ženského pohlaví. V dávných dobách se lidé uchýlovali k zabíjení novorozenců z finančních důvodů. I to je islámem odsuzováno.

„Rci: ‚Pojďte sem, abych vám sdělil to, co Pán váš vám zakázal! Nepřidružujte k Němu nic, buďte laskaví k rodičům, nezabíjejte z nedostatku děti své, vždyť jsme ušetřili nezbytné pro vás i pro ně! Střežte se smilstva veřejného i tajného, nezabíjejte nikoho, koho Bůh vám zakázal, leda podle práva! A toto je to, co On vám přikazuje - snad budete rozumní!‘“ (Korán 6:151)

V muslimských zemích je stále ještě nejvíce rozšířen prototyp rodiny jako velkorodiny, kdy žije více generací po hromadě včetně bratranců a sestřenic, tet a strýců. Dítě je ve velkorodině středem zájmu jak pro svou matku, tak pro její tchýni, která může do výchovy zasahovat. Ocítá se i v péči manželových sester a manželek jeho bratrů. Děti jsou vychovávány kolektivně a poskytuje se jim neobyčejné zázemí. Vytvoří si citový vztah k celé široké rodině. Tyto rodiny pak snadněji odolávají různým napětím a zhoršeným životním situacím, protože se podporují navzájem. Výhoda ale může být zároveň i velkým břemenem, jelikož vlastní realizace a intimita jsou často omezeny. Není zvykem, aby se nový pár uchýloval žít do rodiny novomanželky, a proto často žena trpí pod autoritou manželova příbuzenstva. Opačným případem jsou rodiny, které se odstěhují do jiného města nebo ciziny, většinou za lepší práci.³⁰

Muslimský život je plný obřadů, které doprovázejí přirozený běh lidského života a proces postupného vznikání člověka. Muslimský pár před stykem by měl pronést tzv. *basmalu* – „*Ve jménu Boha milosrdného, slitovného*“.

³⁰KŘÍKAVOVÁ, Adéla et al. *Islám: ideál a skutečnost*, s. 201 – 205.

Po narození dítěte se mu do ucha zašeptá volání k modlitbě neboli *azán*. Po narození by v sedmý den měl novorozenec dostat jméno a měla by se mu oholit hlava. Tyto činy jsou příležitostí k oslavě a dobročinnosti. Také by rodiče měli porazit ovci a pohostit své příbuzné a známé. Mezi obřadní činy náleží i chlapecká obřízka, která je pro muslimské muže symbolem mužnosti, i když se většinou dělá dříve, dlouho před opravdovým dospěním jedince. Chlapci bývají obřezáváni v předškolním věku nebo ve školním věku okolo sedmi let. Nemnozí projdou obřezáním až na začátku puberty. V tomto případě bývá tento obřad spojován s první úplnou recitací Koránu. To dává najevo znalost Božího učení, schopnost morálně rozlišovat dobré a špatné. Obřízka uvede muže jako biologicky a kulturně vyspělého jedince, právoplatného muslima a občana. Člena ummy, který má právo na výsady, a zároveň má vůči obci povinnost přispět k její obraně a růstu. Muslimové tedy nemají obřadní rituál přechodu k dospělosti a k přijetí do obce jako například židé *bar micva*. Je jen nutností pronést upřímně myšlenou *šahádu* – „*Není božstva kromě Boha a Muhammad je posel Boží.*“³¹

Člověk se rodí s tvárnou přirozeností *fitrah*, což je čistý přirozený stav islámu. Každé z dětí, které se ve světě narodí, se rodí muslimem a nezáleží do jaké rodiny. Následné závisí na výchově rodičů, jestli z něj později udělají žida, křesťana, pohana... Pokud se dítě narodí muslimskému otci, stane se automaticky muslimem, i kdyby byla jeho matka křesťankou. Díky narození do čistého stavu neexistuje obřad začlenění do obce. Není potřeba.

Dobře se o děti starat je nejchválehodnější z islámských skutků. Dítě by mělo dostat optimální péči, ať má nebo nemá přítomné rodiče. Pokud je legitimním potomkem svého otce, může se činit si nárok na výživné. Zmocnění jednat jeho jménem jsou otec nebo dědeček. Pokud rodiče

³¹DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*, s. 140 – 142.

zemřou, je péče o dítě, záležitostí celé muslimské společnosti – úředníků i občanů.³²

S výukou Koránu a jeho recitace se začíná co nejdříve. Už když dítě začíná mluvit, učí se jako první *basmalu*. Ve škole, která se zpočátku zaměřuje hlavně na Korán, si vštěpuje nazpaměť jeho verše. Zde se také naučí, jaké povinnosti musí muslim vyplnit v dospělosti – dodržovat ramadán, vykonat pouť do Mekky a dávat almužnu apod. Z počátku si děti hrají dohromady bez ohledu na pohlaví. V pubertě jsou nepřibuzní chlapci a dívky rozděleni. Dívky jsou vychovávány přísněji, protože v sobě mají fyzickou přitažlivost a proto potřebují více střežit.³³

Poté co dítě vyroste, obrátí se vyživovací povinnost na něj. Rodiče se o ně starali, když bylo bezmocné malé dítě, vychovávali jej a dávali mu veškerou svou energii. To by každý dobrý muslim v dospělosti měl oplatit. I přes rozpory, které mohou kvůli generační propasti vznikat je nutností, aby ukazovali rodičům úctu a poslušnost. Uposlechnout žádost rodiče je povinnost. Výjimku tvoří žádost, která by byla v rozporu s morálkou. Tehdy je přikázáno být neposlušný. Tato povinnost je zahrnuta do slova *ihsán*, jehož hlavním rysem je prokazování a úcty svým rodičům a povinnost splatit jim jejich péči následnou péčí o ně.³⁴

„Pán tvůj rozhodl, abyste nikoho kromě Něho neuctívali a abyste rodičům dobré prokazovali. A jestliže jeden či oba z nich u tebe zestárnou, neříkej jim „Fuj!“ a neodbývej je stroze, nýbrž mluv s nimi slovem laskavým! Skloň k nim oběma z milosrdenství křídla pokory a řekni: „Pane můj, smiluj se nad nimi oběma, tak jako oni mě vychovali, když jsem byl malý!“ (Korán 17:23 – 24)

Dobré chování k rodičům údajně prodlužuje život a přitahuje bohatství. Neposlušnost rodičům patří mezi 4 největší hříchy (mimo jiné

³² KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*, s. 127 – 129.

³³ 'ABD AL-'AZÍM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita*, s. 20 – 21.

³⁴ 'ABD AL-'ĀTÍ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*, s. 128.

zabití, křivou přísahu a stavění na roveň Alláhovi někoho jiného).³⁵ V úctě mají mít oba rodiče. Nicméně dle Prorokova rozhovoru s jedním mužem, má matka nárok na tři díly dobrého zacházení a otec na jeden, protože si musela projít třemi útrapami: těhotenstvím, porodem a kojením.

"Posle Alláhův, kdo mezi lidmi si nejvíce zaslouží mé dobré zacházení?" Prorok (sAs) odpověděl: "Tvá matka." Muž řekl: "A pak kdo?" Prorok odpověděl: "Pak tvá matka." A muž se dále zeptal: "A kdo potom?" Prorok řekl: "Potom tvá matka:" Když se muž znovu zeptal: "A kdo pak?" Prorok (sAs) řekl: "Potom tvůj otec."³⁶

Matky v islámu jsou v tomto směru více doceňované. V křesťanství více vyzdvihuje respektování otce a matka zůstává opomíjena. Neděkuje se jí důrazným způsobem za odrození a odchování tak jako v islámu. Křesťanství spíše odstrkuje rodinné vazby oproti těm náboženským. Úcta k matkám, kterou dodnes mají muslimové zakořeněnou, není v západním světě zvykem, a proto mnohé tento vztah udivuje.³⁷

Muslimové, i přes to že se o tom Korán nezmiňuje, nepodporují sterilizace ani potraty. Antikoncepce je na rozhodnutí manželů. Používá se hlavně v případě nouze, po uvážení zda je absolutně nezbytná.³⁸

Dle odborníků lze užívat antikoncepci k plánování rodiny. Měla by se používat až po narození prvního dítěte, po dohodě manželky a manžela. Žena má nárok na zotavení se z porodu a vychovávání svého dítě v poklidu. Ochranou před početím by se měla užívat přerušovaná soulož, protože je to něco, co neohrožuje dlouhodobě plodnost. Nepřípustné jsou tělíška a pilulky po oplodnění, které způsobují potrat. Ten je většinou muslimských odborníků nedoporučovaný či nepřijatelný.³⁹

³⁵ *Sunna: o chování Proroka: kniha výroků proroka Muhammada s komentáři*, s. 66 – 67.

³⁶ IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*, s. 53.

³⁷ 'ABD AL-'AZÍM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita*, s. 45 – 47.

³⁸ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*, s. 131.

³⁹ <http://www.islamweb.cz/fatwy/fatwa.php?fatwaId=52> [cit. 2015-06-15].

„Početí každého z vás, v lůně vaší matky, trvá 40 dnů. Nejdřív v podobě kapky (nutfa), potom přilnavosti (alaq), potom těla (mudgha). Potom je seslán anděl, který vdechne duši (ar- rúh) a zapíše čtyři rozhodnutí, které se týkají nové bytosti – majetek, který je mu určen pro tento svět, dobu jeho života, jeho dílo a jeho osud, šťastný nebo nešťastný.“⁴⁰

Tradičním jevem v muslimské rodině je spousta dětí. Vliv na toto směřování má samozřejmě určitá preference chlapců a tak, pokud se rodí dívky, rodina stále pokračuje ve snaze zplodit syna. Na nadměrný počet rozených dětí velmi působila islámská expanze, díky které často rodičům děti umíraly ve válkách. To podporovalo rodinu v rozhodnutí mít více dětí, aby jim, v případě smrti, alespoň nějaké zbylo. Tento modul zvýšeného porodnictví byl korunován přesvědčením, že rodiče, jejichž děti bojovaly ve válkách, mají otevřené brány do ráje. Vlivem špatných vyživovacích podmínek, epidemií a hladomorů se vysoká porodnost jevila užitečnou.

I přes rozvoj zdravotnictví a vzrůstající vzdělanosti spousta muslimů věří, že čím více dětí, tím větší požehnání od Boha. Pro ženu se dítě stává i jakousi zárukou, že s ní muž zůstane. Čím víc dětí společně zplodí, tím se menší pravděpodobnost, že ji muž opustí. Jedinou možností jak dosáhnout snížení vysoké porodnosti je zvýšit životní a kulturní úroveň. Lidé na vesnicích, kde není často ani zavedena elektřina, nemají mnoho způsobu zabavení.⁴¹

3.5 POLYGAMIE

Polygamie znamená žít s více jak s jedním partnerem. Může být uplatňována formou polygynie, kdy muž má současně více než jednu ženu, formou polyandrie, kdy žena má více než jednoho partnera nebo formou

⁴⁰ <http://www.islamweb.cz/fatwy/fatwa.php?fatwaId=52> [cit. 2015-06-15].

⁴¹ ELHASSAN, M. Vztah islámu k rodině, k manželství a k plodnosti, 122 – 124.

skupinového manželství. Islám povoluje pouze polygynii a ostatní dvě formy zcela zakazuje.⁴²

Polygamie existovala už od počátku lidských dějin. Najdeme ji v každé historické etapě. Žili v ní králové a vládci na Východě i Západě. Například i proroci Abrahám, David i Šalamoun, který měl údajně až 70 manželek. V Evropě židé praktikovali polygamií až do 16. století. Byla naprosto běžnou věcí. Proto ji např. Bible vůbec nezmiňuje – nezakazuje ani neomezuje.⁴³ Když přišel Muhammad se svým islámským učením, byla tedy polygamie každodenní součástí života a měla pevné kořeny. Korán se o toto téma začal zajímat a reorganizoval tuto instituci, aby bezpečně a výhodně fungovala. Měl zájem na odstranění špatných zvyků, které by mohli působit zmatek v rodinném soužití. Z následných úprav vznikla nová pravidla: polygamie je možná pouze s jistými podmínkami a za určitých okolností, není pravidlem, je spíše výjimkou a maximálním počtem partnerek pro muže jsou čtyři ženy (před islámským vymezením nebyl počet omezen). Všechny ženy jednoho partnera mají stejná práva a výsady jako první žena. Je nutností dodržovat rovnost přístupu k ženám. Možnost polygamického soužití je výjimkou z běžného stavu, tehdy, kdy jde o poslední pokus vyřešit nějaké společenské či morální problémy nebo těžkou situaci. Jako praktické náboženství uznává mužovi polygamní sklony a předchází tímto nezodpovědným činům.⁴⁴

Zjevení týkající se polygamie bylo prorokovi předáno právě po bitvě u Uhudu, kde zemřelo mnoho muslimů a zbyli po nich vdovy a sirotci a jedinou náležitou péčí a ochranou se ukázalo manželství.

„Bojíte-li se, že nebudete spravedliví k sirotkům... berte si za manželky ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři a čtyři; avšak bojíte-li se, že nebudete spravedliví, tedy si vezměte jen jednu nebo ty,

⁴² 'ABD AL-'ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*, s. 165.

⁴³ 'ABD AL-'AZĪM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita*, s. 54.

⁴⁴ 'ABD AL-'ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*, s. 165 – 167.

jimiž vládnou pravice vaše. A tak se nejlépe vyhnete odchýlení.“ (Korán 4:3)

Pro islám tedy není polygamie bezpochyby určující. Nevymyslel ji – již dávno zde byla zavedena. Pokud by se ji pokusil zakázat, stejně by ve společnosti přetrvala, jak tomu je u jiných zemí a institucí, které polygamií neschvalují. Islám je praktické náboženství, vznikl, aby se aplikoval do života. Nechtěl se stát pouhou teorií a být nedůvěryhodný.

Důvodů pro schválení polygamie se našla spousta. Pokud by bylo v zájmu lidstva se bez polygamie obejít, Bůh by jistě zařídil, aby vymizela. Problémem byl větší počet žen a mužů hlavně v obchodních a průmyslových oblastech a zemích po válkách. Každá žena chce automaticky hnízdit, touží po vlastní rodině a domovu. Potřebuje se o někoho starat a potřebuje, aby se staral někdo o ni. Taktéž má samozřejmě své fyzické potřeby, které nelze zapírat. Proto často dochází k tomu, čeho se snaží islám vyvarovat. Svobodná žena svede ženatého muže a to má nejen dopad na jeho manželství, ale pro tu danou ženu to není v žádném případě záruka nějaké péče o její osobu ani žádných práv. Nemá záruku, že se jejich vztah nerozpadne. Morálka obou opadne již tím, že spolu vytvoří určitý vztah. Ale až mužovi city opadnou, může ji bez zodpovědnosti vyměnit za jinou ženu. Žena se tímto dostává do kruhu hledání důstojného vztahu. Pokud muž není ve svém manželském svazku šťastný, pochopitelně hledá štěstí u jiné ženy. Poté vznikají nemorální důvěrnosti, které často končí i narozením nemanželských dětí. Tyto problémy řeší islám po svém – povolí nešťastným a nespokojeným manželům sňatek s další ženou, o kterou se jako o tu první musí náležitě starat. Islám nabízí tuto zákonnou možnost, které je východiskem pro neprovdané ženy k naplnění jejich tužeb a pro nespokojené muže pro pomoc z jejich neštěstí. Oproti tomu je islám tvrdě proti cizoložství, kdy se tento čin trestá až trestem smrti, bičováním řemínky atp. Přirozeným vyústěním pro islám je tudíž povolit polygamií, protože netoleruje nevěru, cizoložství ani pokrytectví.

Islám se tímto snaží být přátelštější k ženám, otevřít jim cestu do společnosti, zajistit jim práva a ochranu v manželství, které by kvůli menšímu počtu mužů nemusely získat. První manželka by si měla představit sebe v situaci svobodné ženy a měla by být shovívavá. Navíc kdyby se muž začal vyžívat v mimomanželských aktivitách, poškodilo by to jejich manželství i vztah s dětmi. Když se tak stane, trpí zákonná žena i její náhražka.

Pokud žena nemůže mít z nějakých důvodů dítě, není islám svolný k běžným alternativám tohoto případu. Nepodporuje potlačení touhy po dítěti, dítě je významným prvkem rodiny, protože rodina má přispět k zachování lidstva. Touhy po rodině by se neměly dusit. Neplodnost ale není ospravedlnění k rozvodu. Rozvod je Bohem to nenáviděnější a možný jen tehdy, kdy neexistuje jiné východisko. Ženu je v tomto těžkém období nutno podporovat a ne ji opustit. A cizoložství není povoleno v žádném případě. Ani adopce není běžná, protože islám nařizuje, aby každé dítě neslo jméno svého otce a pokud jméno není známo, musí být nazýváno bratrem ve víře. Neuznává adopci z důvodu toho, že to není správný způsob jak dítěti nahradit skutečného otce nebo matku. Není jisté, jak moc lze věřit náhradním rodičům. Zda se mu budou dítěti plně věnovat, a jaké to bude pro dítě, když se dozví, že se ho pravá matka zřekla. Je zde spousta komplikací a proto tuto instituci považují muslimové za nezdravou, škodlivou pro dítě i rodičům. Adopce se může zneužívat a dospět až k prodávání dětí. Islám tedy zavrhuje tyto možnosti a přichází s vlastním řešením. Muž se může v takovémto případě znovu oženit, vykonat svoje potřeby, ale současně se musí starat o svou bezdětnou ženu, která ho potřebuje víc než kdy dřív. Povolení k polygamii také pomáhá v případě nemoci manželky, šestinedělí, menstruace, kdy místo aby se muž uchýloval k nevěře, může čekat uspokojení od druhé manželky. Pokud manžel obchodně cestuje mimo svůj domov na dlouhou dobu, je lepší alternativou než nevěra, když si pořídí druhou rodinu v místě cesty. Spoléhá se na to, že žena se s tím jistě

vyrovná – lepší zachránit jejich morální závazek než ho nezodpovědně ničit kvůli cizí ženě. Lépe to uchová důstojnost jak manželovi tak druhé ženě. Podmínkou polygamie je schopnost své ženy uživit a chovat se k nim spravedlivě. Nutností je oboustranný souhlas k polygamii, žena do takového manželství není nucena a v manželské smlouvě může mít dohodu o žádné další manželce.⁴⁵

Polygamie je jevem, který se objevuje jen zřídka a jen minimum muslimů se k tomuto řešení uchyluje. Ve světě je spíše více nevěrných párů i přes to, že tento způsob je lepší než přetvářka, nemorálnost a život v nejistotě. Nepatří mezi články islámského vyznání, Bůh tímto svolení jen nabízí řešení potíží.

V moderních muslimských zemích monogamie představuje ideál a polygamie je pouze ústupek povaze člověka. Někteří vykládají učení o polygamii v Koránu tak, že se týká hlavně válečných sirotků a vdov. Je to tedy hlavně charitativní záležitost. Polygamie by tudíž měla být povolena pouze v mimořádných válečných dobách. Tyto názory sice zůstávají v menšině, ale polygamie se víceméně moc nepraktikuje. V západním světě překračuje počet mimomanželských svazků o mnoho počet polygamických manželství v muslimském světě. Paradoxně je mimo zákon postavena nevěra a polygamie je porušením zákona.⁴⁶

Polygamie byla zakázána pouze v Tunisku, Turecku a Jemenu a zemích, které byly prokomunistické. Některé země vyžadují svolení soudu ke druhému sňatku. V některých státech je možno si dát do předsvatební smlouvy podmínku monogamnosti vztahu, což se dnes používá například v Libanonu.⁴⁷

⁴⁵ ABD AL-‘ĀTĪ, Hammūda. *Zaostřeno na islám*, s.167 – 171.

⁴⁶ ‘ABD AL-‘AZĪM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita*, s. 60 – 61.

⁴⁷ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*, s. 130.

3.6 Rozvod

Rozvod je něco, v čem se tři světová náboženství neshodnou. Křesťanství jako takové má k rozvodu odpor. V Novém zákoně se proti rozluce manželského svazku staví Ježíš svými slovy:

„ Já však vám pravím, že každý, kdo propouští svou manželku, mimo případ smilstva, uvádí ji do cizoložství; a kdo by se s propuštěnou oženil, cizoloží. “ (Matouš 5:32)

Rozvod byl tedy zpočátku odpírán, ale žít s někým proti své vůli se ukázalo bezpředmětné. Proto byly rozvody za určitých podmínek povoleny. Na druhé straně v judaismu je rozvod pro muže velice snadný. Manžel k němu nemusí mít ani závratný důvod, napíše manželce rozlukový list a ona může odejít. Manžel se může rozvést bez jakéhokoliv důvodu. Dokonce Talmud udává povinnost se rozvést, pokud např. manželka kojila na ulici, pokud je neplodná po 10 let atp. *„Jestliže jedla na ulici, jestliže hltavě pila na ulici, jestliže kojila na ulici, ve všech těchto případech musí žena podle Rabína Meira opustit svého manžela. “*⁴⁸

Islám stojí na pomezí těchto dvou směrů. Rozvod povoluje, ale až jako poslední možnou záchranu. Manželství je vážná smlouva, pokud ale není funkční a již neslouží svému účelu je nouzovým východiskem rozvod. V první řadě se ale manželé mají zkusit domluvit a urovnat své spory. Pokud neuspějí, jsou vybráni dva smírčí soudci, jeden za každého, kteří by měli mezi nimi dosáhnout smíru. Pokud ani toto nepomůže, může se postoupit k rozvodu, o který může požádat každá strana a se kterým musí obě souhlasit. Pokud jeden z manželů odmítá přistoupit k rozdělení, musí zasáhnout soud a pomoci poškozenému partnerovi (tomu, který žádost chce podat)

⁴⁸ 'ABD AL-'AZÍM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita*, s. 36.

dosáhnout rozvodu. Právníci musí přihlížet k právům obou stejně, aby žádná strana nebyla poškozena.⁴⁹

Nejčastěji probíhal rozvod v podobě zapuzení manželky mužem. Jedná se o postupný proces. Pro zapuzení partnera je nutné třikrát pronést výrok o zapuzení nejlépe s časovým odstupem, aby nic nebylo řečeno v afektu.

Po rozvodu následuje čekací doba tři až dvanácti měsíců, po kterou je žena dál zabezpečována bývalým manželem, nesmí se provdat za nikoho jiného a manžel má nárok na dítě v té době porozené. Tato doba slouží k tomu, aby se oba po zvážení a odstupem času rozhodli, zda se chtějí opravdu rozdělit. Pokud ne, mohou opět obnovit své soužití. K tomu jsou i partneři vybízeni. Rozdělení jim pomůže vážit si více toho druhého. Pokud nechtějí, nemají k sobě po uplynutí této doby, již žádné povinnosti. Jestliže se po delším čase bývalí manželé rozhodnou být opět spolu, mohou opět uzavřít smlouvu, ale jejich manželství se považuje za nové. Smí se pak i znovu rozvést. Kdyby se vzali potřetí a opět jim vztah nevyšel, přistoupilo by se ke konečnému rozvodu.

Manželství může zrušit i soudce z důvodu nějakých překážek nebo na žádost některého z manželů či *walího*. Jako důvod bývá uznána žádost dospělé ženy, která byla provdána jako nezletilá, impotence, šílenství, neschopnost ženu uživit anebo nesplnění bodu ze svatební smlouvy. Manželství také zanikne, pokud muž přísahá, že žena mu byla nevěrná a porodila dítě někoho jiného – i přes její zapírání. Také může být zrušeno, pokud jeden z manželů odejde od islámu atp. Rozvést se lze vzájemnou dohodou bez finančních nároků spolu s mužovou přísahou, že se ženy již nedotkne. Pokud je tato podmínka čtyři měsíce dodržena, rozvod vejde v platnost. K tomuto řešení se muži spíše

⁴⁹ ABD AL-'ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*, s.180.

přiklání, protože zapuzení je pro ně více finančně náročné. I po rozvodu by ale muž neměl být ke své ženě necitelný.⁵⁰

„Ubytujte ženy své po rozvodu tam, kde sami bydlíte, podle možností svých. Nečiňte jim žádnou újmu s úmyslem je utiskovat. Jsou-li těhotné, přispívejte jim, pokud neporodí! A jestliže kojí pro vás dítě vaše, dávejte jim jejich odměnu a dohodněte se vzájemně podle zvyklosti uznané, však narazíte-li na obtíže, dejte je kojit ženě jiné!“ (Korán 65:6)

3.7 Každodennost

Celý život muslim dodržuje to, co je povolené *halál* a co zakázané *harám*. Jedná se o každodenní cyklus, kdy se dodržuje nařízení převážně ohledně jídla. Většina potravin se dovoluje. Absolutně nedovoluje se vepřové maso, krev, alkoholické nápoje a zdechliny. Zakázané je veškeré maso, které není zabito islámským způsobem porážky. Někteří považují za zakázané i to co znalci označují za odporné. Patří sem jídlo z hmyzu, zvířat se špičáky a s pařáty. Ve stravovacích pravidlech se velmi přibližují židům. Na rozdíl od nich ale povolují jíst mořské tvory, které neumí přežít na suchu. Tyto příkazy jsou míněny pro dobro člověka a jeho dobré prospívání. Konzum zakázaných potravin je možné pouze v životní nouzi.⁵¹

„Rci: ‚Nenalézám v tom, co bylo mi vnuknuto, jiný zákaz pro toho, kdo jí, než zákaz mršiny nebo krve prolité či vepřového masa, neboť to je nečisté a hanebné, a dále to, co bylo zasvěceno jinému než Bohu. Však kdo byl donucen to jísti, aniž po tom toužil či přestupníkem byl, pak Pán tvůj věru je odpouštějící, slitovný.‘“ (Korán 6:145)

⁵⁰ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*, s. 128 – 129.

⁵¹ DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*, s. 138 – 139.

Mezi uvažování o povoleném a zakázaném patří i oblékání, nošení šperků, chození na toaletu, rozvod, manželství, sexuální život, sport, zábava a další aspekty muslimského života.⁵²

Oblékat by se mělo dle zásad cudnosti a slušnosti. Styl oblékání, který by podporoval pýchu, se zakazuje. Zdobení se zlatem, drahými kameny a hedvábí se mužům zapovězuje. Jedná se o ženskou doménu, která patří k její přirozenosti.

„Synové Adamovi! Odívejte se do šatů ozdobných v modlitebně každé! Jezte a pijte, avšak nepřehánějte, vždyť On nemiluje ty, kdož přehánějí!“ (Korán 7:31)

Dle proroka Muhammada Alláh odsuzuje ženy, které mají způsoby a chování mužů a muže, které stylizují do chování žen. Islám podporuje sport a zábavu, které rozvíjejí fyzickou a mravní stránku člověka. Nevidí zábavu v hazardu ani popíjení alkoholu. Hazardní hry nejsou dobré pro nervovou soustavu člověka i duševní zdraví. Proto je tento druh zábava zakázaným. Alkoholismus odsuzuje jako požírač peněz ničící zdraví. Rozbívá rodiny a podporuje vznik depresí.⁵³

3.8 Postavení ženy v muslimském světě

Před příchodem islámského náboženství neměly ženy v náboženství ani ústavách taková práva a výsady. Otázku rovnosti muslimové nikdy neřešili. Až se stykem s jinými kulturami bylo třeba definovat její postavení. Dle Koránu je žena stejně důležitá jako muž. Je zcela rovnocenná, ne horší ani nepatří k nižšímu druhu. Jejich práva a výsady jsou rovné těm mužským. Nemohou být totožné, protože ženy nejsou stejné

⁵² Tamtéž s. 139.

⁵³ 'ABD AL-'ĀTÍ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*, s. 120 – 122.

bytosti jako muži. Nejsou jejich dvojníky, proto nemohou mít naprosto stejná práva. Islám ženu přijímá a uznává za nezávislou osobu.⁵⁴

Korán vytýká všem těm, kteří mají vůči ženám předsudky a nějakým způsobem je diskriminují. O ženě neříká, že je pekelným séměm ani ďáblových výplodem. Oproti křesťanství, které ji přímo odsuzuje jako morálně zkaženou bytost, vhodnou muži pouze pro plození dětí.

„Nedaří se mi přijít na to, jaký užitek může mít žena pro muže, vyloučíme-li rození dětí.“ sv. Augustin

„Jestliže budou vyčerpané nebo dokonce zemřou, na tom nezáleží – Necht' zemřou při porodu. Proto jsou tady.“ Luther⁵⁵

Žena není někdo, koho by byl muž pánem a měla by se jeho vládě podřizovat. Neobviňuje pouze Evu z prvotního hříchu. Byli zkoušeni oba a oba chybovali, ale v důsledku nese větší díl zodpovědnosti Adam. V západní civilizaci musela žena za svá práva bojovat a platit. Napomohly ji tomu války, ekonomické krize a průmyslové rozvoje. Musela opustit domov, pracovat, učit se, bojovat o život a s mužem bok po boku závodit. I přes to moderní žena nemá taková práva, jako islám zaručuje muslimské ženě.

„Muslimové a muslimky, věřící muži a věřící ženy, poslušní a poslušné, pravdomluvní a pravdomluvné, trpěliví a trpělivé, pokorní a pokorné, dárci a dárkyně almužny, postící se muži a postící se ženy, cudní a cudné, muži a ženy hojně Boha vzpomínající - těm všem Bůh věru připravil odpuštění i odměnu nesmírnou.“ (Korán 33:35)

Islám dbá na přirozenost ženy, chrání její bezpečí a ochraňuje ji od nejistot. V moderním světě sice má žena právo na svobodu volného pohybu, práce, výdělků ale tohle vše se v důsledku odrazí na jejich rodinách. Na tento problém také poukazují muslimové, pokud západní společnosti vytýkají islámským zemím, že ženu připoutávají k rodině

⁵⁴ ABD AL-'ĀTĪ, Hammūda. *Zaostřeno na islám*, s.182.

⁵⁵ 'ABD AL-'AZĪM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita*, s. 17.

a dělají z ní ekonomicky závislou osobu. Vidí ženu přetíženou. Starostí o chod rodiny i její hmotné zabezpečení.⁵⁶

V islámských zemích má žena právo volby. Pokud chce pracovat, se souhlasem manžela může. Jinak je ale muži spíše podřízena a má být poslušná. Její život řídí často ten, kdo je jejím živitelem.⁵⁷

„Muži zaujmají postavení nad ženami proto, že Bůh dal přednost jedněm z vás před druhými, a proto, že muži dávají z majetku svých (ženám). A ctnostné ženy jsou pokorně oddány a střeží skryté kvůli tomu, co Bůh nařídil střežit. A ty, jejichž neposlušnosti se obáváte, varujte a vykažte jim místa na spaní a bijte je! Jestliže vás jsou však poslušny, nevyhledávejte proti nim důvody! A Bůh věru je vznešený, veliký.“ (Korán 4:34)

Verš o bití bývá vykládán západním světem jako souhlas k agresivitě vůči manželce. Odborníci přes výklad písma ale verš interpretují jako mírný trest, který by měl být účinnější než dlouhá hádka.⁵⁸

Korán se o ženě zmiňuje jako o rovnoprávném partnerovi muže v rozmnožování lidstva, kdy jsou oba nezbytní k vytvoření nového života. Má rovná práva v přístupu ke vzdělání i k vědění. Když Korán nabádá, aby se lidé vzdělávali, myslí tím obě pohlaví. Její právo na svobodu názoru je stejné jako mužovo a jejich rozumné názory nelze pomíjet. Ženy mají být součástí veřejného života, ale tato doména zůstává spíše mužům. Dříve se ženy angažovaly za nebezpečí, kdy doprovázely armády, ošetřovaly raněné, připravovaly zásoby a sloužily bojovníkům. Jejich právem je uzavírat smlouvy, podnikat, vydělávat a mít své vlastní vlastnictví. Její život a majetek je stejně nedotknutelný jako mužský. Samozřejmě i trest po přestupku je stejný jako pro muže. Jistá nadřazenost muže je v Koránu zastoupena hlavně z důvodu jeho fyzických sil a určitých rolí

⁵⁶ ABD AL-‘ĀTĪ, Hammūda. *Zaostřeno na islám*. s.182.

⁵⁷ DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Rodina v islámské tradici*. s. 7 – 8.

⁵⁸ Haalová Alžběta. 2010. *Problematika ženské otázky v islámu*, s.28.

z předislámských dob. Jeho nadřazenost je pak např. znatelná při svědeckých výpovědích, ale v majetkoprávních otázkách jsou si oba rovni.⁵⁹

V případě nutnosti svědčení vyžaduje Korán přítomnost dvou mužských svědců nebo jednoho muže a dvou žen. To ukazuje určitou nadřazenost mužů nad ženami.

„A žádejte svědectví dvou svědků z mužů vašich a nemáte-li dva muže, pak vezměte jednoho muže a dvě ženy z těch, které uznáte za vhodné svědkyně; aby, kdyby jedna z nich se zmýlila, druhá jí mohla připomenout.“
(Korán 4:34)

Korán vysvětluje svoje důvody tím, že žena nemá tolik zkušeností z praktického života jako světem protřelý muž. Aby nebyla způsobena ve svědectví újma. Počítá se s tím, že jedna s žen něco opomene nebo udělá z nedostatku zkušeností chybu. Druhá žena je přítomna proto, aby ji opravila či ji připomněla opomenuté.⁶⁰

Před vznikem islámu neměly ženy nárok na dědictví a samy dokonce byly předmětem majetku. Manželka nemohla dědit nikdy a dcera pouze v případě, že nebyl žádný mužský dědic. Často pak zůstaly vdovy i dcery nezaopatřené a závislé na mužských potomcích. Jak v judaismu, tak i křesťanství bylo toto po staletí obvyklá praxe, která přežívala až do 19. století. Islám tato práva ženy uznal již mnohem dříve.⁶¹

Korán ženě uznává podíl na dědictví. Islám ji přiznal lidské vlastnosti a udělal z ní dědice z majetku příbuzného – kdy na výši podílu závisí na příbuzenském vztahu a počtu dědiců. I kdyby ji chtěl dotyčný příbuzný vydědit a sepsal vůli, tak je podle zákonů neplatná. Ve své vůli má vlastník právo určit podíl pouze na třetině svého majetku. Bývá časté, že muž dostane dva podíly a žena jen jeden. Není tomu tak z důvodu nadřazenosti, ale z důvodu toho, že muž je ten co má finančně zabezpečit rodinu a živit ji. Žena žádnou takovou odpovědnost nemá a peníze využije

⁵⁹ 'ABD AL-'ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*, s. 182 – 187.

⁶⁰ Tamtéž s. 187.

⁶¹ 'ABD AL-'AZĪM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita*, s. 48.

pouze na své vlastní výdaje. Oproti křesťanskému – co je manželky je i manželovo – má manželka právo na své vlastnictví. Dědictví je v Koránu přesně stanoveno.

„A Bůh vám stanoví o dětech vašich toto: synovi podíl rovný podílu dvou dcer; a je-li dcer více než dvě, patří jim dvě třetiny toho, co zůstavil. A jestliže je dcera pouze sama, tedy jí patří polovina. A rodičům jeho: každému z nich jedna šestina toho, co zůstavil, jestliže měl mužského potomka. Jestliže neměl mužského potomka, pak po něm dědí jeho rodiče, přičemž matce jeho patří jedna třetina. A jestliže měl bratry, pak matce náleží jedna šestina toho, co zůstane po vyplacení odkazů a uhrazení dluhu. (...) Vám náleží polovina z toho, co zůstavily manželky vaše, jestliže neměly mužského potomka. A jestliže měly mužského potomka, patří vám z toho, co zůstavily, jedna čtvrtina poté, když byly vyplaceny odkazy a uhrazeny dluhy jejich. A manželkám patří jedna čtvrtina toho, co zůstavíte, jestliže nemáte mužského potomka. A jestliže máte mužského potomka, pak patří manželkám jedna osmina toho, co jste zůstavili po vyplacení odkazů a po uhrazení dluhů. Jestliže muž nebo žena zanechají dědictví po boční linii a mají bratra nebo sestru, pak každému z obou patří jedna šestina. A je-li jich více, pak jsou podílníky na jedné třetině po vyplacení odkazů a po uhrazení dluhů aniž se tím někomu uškodí. A toto je ustanovení od Boha a Bůh je vševědoucí, blahovolný.“ (Korán 4:11 – 12)

Žena se rodí s výhodou výživy od otce, manžela, syna nebo bratra. Pokud by neměla nikoho je na státu a společnosti, aby jí pomohla. Postará se, aby dostala nějakou podporu a sehnala práci. Díky tomuto systému je většina žen osvobozena od finančních závazků. Pokud má zájem se podílet na rodinném rozpočtu může, ale jen za předpokladu, že je zabezpečena její čest a mravní čistota. Žena má i další výsady, které plynou z jejího pohlaví. V době šestinedělí a menstruace se nemusí modlit ani držet půst. Nemusí chodit na povinná páteční shromáždění. Jako matka si vyslouží před Bohem

více uznání a vyšší postavení. Má nárok na tři čtvrtiny synovské lásky, na jeho otce pak zbývá jen jedna čtvrtina z celku.

Někdo by řekl, že se s ní zachází jako s méněcennou, když v modlitbě stojí za mužem, ale není tomu tak. Ženy stojí v řadě s jinými ženami, jako nedospělé děti stojí ve své řadě, z toho důvodu, aby se nikdo nerozptyloval a nic neodvádělo při modlení pozornost. Žena s mužem nemají dovoleno se při modlení navzájem dotýkat. Tomu by se nešlo stoprocentně vyhnout, pokud by stáli vedle sebe. Při modlení se může žena nechtíc odhalit, muž by se na ní mohl kouknout a to by ji znervóznilo. Taktéž muž by se mohl oddat nemístným myšlenkám a to by oba odvádělo od modlitby.

Žena se často spojuje s tradičním závojem. Ten plní především ochranou funkci. Má zdůraznit její počestnost, důstojnost, čistotu a neporušenost. Je nabádána, aby své fyzické půvaby neukazovala na obdiv před cizími muži. Závoj chrání její duši před slabostí, mysl před domýšlivostí a osobnost od demoralizace. Chrání před vzbuzováním hříšných myšlenek jiných mužů. V místech, kde se setkávají cizí lidé navzájem, jako je ulice, dopravní prostředky nebo místo pracoviště, vnímají muslimové, muži i ženy, závoj jako ochranu, která ukazuje nedostupnost a určitou asexualitu nositelky. To často zabrání sexuálnímu obtěžování, které je např. v Evropě velkým problémem.⁶²

„Řekni věřícím, aby cudně klopili zrak a střežili svá pohlaví - a to je pro ně čistší, vždyť Bůh dobře je zpraven o všem, co konají. A řekni věřícím ženám, aby cudně klopily zrak a střežily svá pohlaví a nedávaly na odiv své ozdoby kromě těch, jež jsou viditelné. A nechť spustí závoje své na ňadra svá. A nechť ukazují své ozdoby jedině svým manželům nebo otcům nebo tchánům nebo synům nebo synům svých manželů nebo bratřím nebo synům svých bratří či sester anebo jejich ženám anebo těm, jimž vládne jejich pravice, nebo služebníkům, kteří nemají chťice, anebo chlapcům, kteří nemají pojem o nahotě žen. A nechť nedupou nohama, aby lidé postřehli

⁶² ABD AL-'ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*, s.182 – 188.

ozdoby, které skrývají. A konejte všichni pokání před Bohem, ó věřící, snad budete blaženi!“ (Korán 24: 30 – 31)

Samo náboženství ale nedoporučuje žádné konkrétní oblečení. Mluví o zakrytí na přitažlivých místech těla kromě obličeje, rukou a nohou. Oděv, zakrývající obličej burka a ani splývavé látky nejsou výsledky náboženství, ale národních a sociálních kultur.⁶³

I židovské ženy dříve chodily s pokrývkou hlavy. Pro křesťanskou tradici nám budiž příkladem jeptišky. Sv. Pavel v Novém zákoně dokonce prohlašuje toto:

„Rád bych, abyste si uvědomili, že hlavou každého muže je Kristus, hlavou ženy muž a hlavou Krista je Bůh. Každý muž, který se modlí nebo prorocky mluví s pokrytou hlavou, zneuctívá toho, kdo je mu hlavou, a každá žena, která se modlí nebo prorocky mluví s nezahalenou hlavou, zneuctívá toho, kdo je jí hlavou; je to jedno a totéž, jako kdyby byla ostříhaná. Jestliže si žena nezahaluje hlavu, ať se už také ostříhá. Je-li však pro ženu potupné dát se ostříhat nebo oholit, ať se zahaluje. Muž si nemá zahalovat hlavu, protože je obrazem a odleskem slávy Boží, kdežto žena je odleskem slávy mužovy. Vždyť muž není z ženy, nýbrž žena z muže. Muž přece nebyl stvořen pro ženu, ale žena pro muže. Proto má žena mít na hlavě znamení moci kvůli andělům.“ (1. korintský 11:3-10)

I dle dnešního katolického práva by v kostele měla mít žena hlavu zakrytou, jež je symbolem podřízenosti muži a Bohu.⁶⁴

V dnešním moderním islámu se přistupuje k ženám velice různorodě, společnost od společnosti. Existují jak konzervativní společnosti, kdy je dívka stále přijímána po narození s menší radostí, více hlídána, má menší

⁶³ HAERI, Fadhlalla. *Základy islámu: tradice, historie, vývoj, současnost*, s.214.

⁶⁴ 'ABD AL-'AZÍM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita*, s. 62.

práva než např. její bratr a pak společnosti, které jsou spíše prozápadní, které se již více zabývají povrchností a realizací ženskosti.⁶⁵

I nadále jsou v různých zemích znát zřetelné rozdíly uplatnění žen, kdy v Turecku může žena stát v čele vlády, ale v Saudské Arábii nesmí řídit ani auto.⁶⁶

„Prorok Muhammad obecně učil laskavost, péči a úctu směrem k ženám: ‘Radím vám, abyste byli dobří k ženám.’ patřilo mezi jeho konečné instrukce, které připomínal o své pouti na rozloučenou, krátce předtím, než zemřel.“⁶⁷

⁶⁵ 'ABD AL-'AZÍM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita*, s. 68.

⁶⁶ DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Rodina v islámské tradici*, s. 9.

⁶⁷ <http://www.muslimka.estranky.cz/clanky/prava-zen/zena-v-islam.html> [cit. 2015-06-20].

Závěr

Cílem práce bylo proniknout do problematiky tradičních muslimských rodin, srozumitelně popsat a rozšířit čtenářovi obzory.

Snažila jsem se primárně zachytit styl života a hodnoty muslimů ve významech týkající se rodiny. Není možné zakomponovat veškeré aspekty, které by se i jen nepřímo tématu dotýkaly. Proto jsem zkonkretizovala práci pouze ve významech, které se týkají přímo rodinného života.

Pro muslimy znamená rodina velmi mnoho. Oproti západní kultuře, kde rodina ustupuje do pozadí, je v islámském světě rodina ve středu zájmu. Pojem tradiční rodiny v západním měřítku již nelze podle mého názoru pevně ukotvit. Ve společnosti zvyklém na rozvody, svobodné matky a spíše pro – kariérní život nás překvapuje pohled na kulturu, pro kterou je rodina v popředí, která si ji považuje a chrání. V našem západním světě se vytrácejí křesťanské hodnoty, které také podporovaly rodinná soužití.

Není na nás soudit odlišné kultury za jejich tradice, které se nám nemusí zdát ideální.

Názory jsou různorodé. Můžeme například soudit za to, že muslimské sňatky nevznikají z lásky? Víme co to vůbec láska je?

Bližším studiem problematiky jsem, jistě nejen pro sebe, shromáždila zajímavé poznatky a pohledy na odlišnou kulturu. Islám se odráží v rodinném prostředí, jak jsem představila v bakalářské práci.

Myslím, že spoustu lidí by si mělo tuto práci přečíst, aby si opravili své mínění o islámu. Možná by poté alespoň trochu pozměnili své názory na muslimy i islám jako takový.

S globalizujícím se světem, který se ubírá směrem k multikulturalismu, je zřejmé, že se tomuto tématu nevyhneme, ba bude velice užitečné do budoucna tyto informace znát.

Místo rozbrojů se naše kultury mohou vzájemně obohatit a vést mezi sebou nekonfliktní dialog. Nutné je vzájemné poznání a pochopení, které nám dost často chybí.

Velmi často mě obklopují lidé, kteří svůj názor nestaví na dostatku informací, ale pouze na svých domněnkách a mainstreamových předsudcích, které vyvolávají strach. Malý exkurz do problematiky muslimské tradiční rodiny proto považuji za přínosný.

Impulsem pro výběr tématu týkající se muslimské rodiny byla osobní zkušenost, osobní střet se světem islámu. Po určité době jsem si uvědomila, že o světě muslimů vím vcelku málo, a proto jsem se rozhodla využít prostor bakalářské práce k vlastní osvětě v této oblasti.

Nerada bych, aby tato práce vyzněla jako obrana islámu. Mým cílem bylo ukázat, jak muslimská rodina dle tradic funguje a jak často lidmi odsuzované pravidla mají kořeny již ve starších náboženstvích, které jsou v Evropě tradiční. Mnoho zvyků starších civilizací muslimové opravili. Pro obhajobu islámu se často používá fakt, že islám přiznal ženě právo na majetek, rozvod, dědictví a hmotné zabezpečení o mnohou staletí dříve, než toho bylo dosaženo v Evropě.

Vyčítána bývá polygamie, kterou ale většina muslimů označuje jako do praxe obtížně až nemožně realizovatelnou a přiklání se k monogamii.

Je třeba si uvědomit, že činy muslimů často nereprezentují samotné náboženství. Myslím, že pokud by se muslimové opravdu řídili tím, co říká jejich svatá kniha, byla by jejich přítomnost pro spoustu lidí přijatelnější. Bohužel tomu tak často není.

Seznam použitých informačních zdrojů

Prameny

Bible: [český překlad Jeruzalémské bible. Překlad František X. Halas a Dagmar Halasová. Vyd. v této podobě 1. V Praze: Euromedia Group společně s BigMedia a Galerií Zdeněk Sklenář, 2014. 907 s. ISBN 978-80-87543-06-1.

Korán. Překlad Ivan Hrbek. Vyd. celkem 6., V tomto překladu a v Odeonu 2. Praha: Odeon, 1991. 794 s. Živá díla minulosti; Sv. 63. ISBN 80-207-0444-2.

Sunna: o chování Proroka: kniha výroků proroka Muhammada s komentáři. 1. vyd. Praha: Islámská nadace v Praze v nakl. NÚR - Fethi Ben Hassine Mansaria, 2006. 175 s. ISBN 80-903196-6-1.

Literatura

'ABD AL-'ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám.* Nové, přeprac. a opr. vyd. V Praze: Ústředí muslimských obcí, 2010. 203 s. ISBN 978-80-904373-6-4.

'ABD AL-'AZÍM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita.* V Praze: Muslimská obec, 2011. 79 s. ISBN 978-80-904373-7-1.

Co jest Islám?. 5. vyd. V Praze: Islámská nadace, 2009. 71 s. Wamy serie o Islámu. ISBN 978-80-904373-0-2.

DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec.* Překlad Kateřina Hronová. V českém jazyce vyd. 3. Praha: Prostor, 2003. 194 s. Náboženské tradice světa; 5. Obzor; sv. 47. ISBN 80-7260-088-5.

DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Rodina v islámské tradici.* Paideia, 2008, č. 3–4, r. V.

ELHASSAN, M. Vztah islámu k rodině, k manželství a k plodnosti. Demografie. 1998, roč. 40, č. 2, s. 120–125. ISSN : 0011-8265.

ESPOSITO, John L., ed. *The Oxford encyclopedia of the modern Islamic world*. New York: Oxford University Press, ©1995. 4 sv. ISBN 0-19-509612-6.

HAALOVÁ Alžběta. 2010. *Problematika ženské otázky v islámu*.
Bakalářská práce na MU, Brno.

HAERI, Fadhlalla. *Základy islámu: tradice, historie, vývoj, současnost*.
Překlad Kateřina Ferenčíková. Olomouc: Votobia, 1997. 235 s. ISBN 80-7198-212-1.

IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. 1. vyd. [Praha]:
Islámská nadace v Praze v nakl. Núr - Fethi Ben Hassine Mnasria, [2003].
55 s. ISBN 80-903196-1-0.

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad,
2011. 292 s., [16] s. obr. příl. ISBN 978-80-7021-925-6.

KŘIKAVOVÁ, Adéla et al. *Islám: ideál a skutečnost*. 2., rozš. a aktualiz.
vyd., (V nakl. Baset 1.). Praha: Baset, 2002. 311 s. ISBN 80-86223-71-X.

NITOGLIA, Curzio. *Odkud pochází islám?*. Vyd. 1. [Žďár nad Sázavou]:
Hedvika Nenadálová, ©2009. 36 s. ISBN 978-80-904365-0-3.

TAUER, Felix. *Svět islámu: dějiny a kultura: nástin politického,
sociálního, hospodářského a kulturního vývoje zemí, do nichž proniklo
učení arabského proroka, od jeho vystoupení do konce první světové války*.
Vyd 2. Praha: Vyšehrad, 2006. 445 s. ISBN 80-7021-828-2.

Internet

<http://www.islamweb.cz/fatwy/fatwa.php?fatwaId=52> [cit. 2015-06-15].

<http://www.muslimka.estranky.cz/clanky/prava-zen/zena-v-islamu.html>

[cit. 2015-06-20].